

Odpowiedzialność państwa w prawie międzynarodowym jest zagadnieniem, które jest dla niego niewątpliwie kluczowe. Podkreślają to liczni badacze, którzy wskazują na nią, jako na element, który powoduje, że prawo międzynarodowe nie jest jedynie zbiorem norm moralnych, ale ma charakter prawa. Niniejsza praca jest poświęcona szczególnemu rodzajowi odpowiedzialności międzynarodowej, jaką jest odpowiedzialność państwa za działalność zgodną z prawem międzynarodowym.

Praca zaczyna się od przedstawienia historycznych i teoretycznych podstaw stworzenia systemu odpowiedzialności w prawie międzynarodowym. Mimo że często nie wprost, pisali o niej już autorzy renesansowi, jednak należy zauważyć, że nie było to popularne zagadnienie w czasach rodzącego się absolutyzmu. Jednocześnie w tamtej epoce odpowiedzialność państwa miała być w swojej istocie odpowiedzialnością władcy. Dopiero późniejsze prace przyniosły przełom, polegający na uznaniu, że naród czy też społeczeństwo odpowiada za zobowiązania zaciągnięte we wspólnym interesie, uznając te wspólnoty za rodzaj osoby prawnej. Należy jednak podnieść, że doktryna przez wieki upatrywała odpowiedzialność międzynarodową jedynie w odniesieniu do szkód wyrządzonych cudzoziemcom, dokonując zmiany ku współczesnemu rozumieniu tego pojęcia dopiero w XX wieku.

Następne dwa rozdziały poświęcone zostały pracom Komisji Prawa Międzynarodowego ONZ nad zagadnieniem odpowiedzialności państwa za naruszenie prawa międzynarodowego. W trakcie powyższych rozważań poruszono najważniejsze zagadnienia dla odpowiedzialności w prawie międzynarodowym. Do najbardziej istotnych należy zaliczyć przypisanie czynu państwu, formy reparacji oraz zdefiniowanie naruszenia prawa międzynarodowego. Przebieg prac ukazuje także ewolucję myślenia od postrzegania odpowiedzialności jedynie w kontekście szkody wyrządzonej cudzoziemcowi, do rozumienia jej jako konsekwencji naruszenia prawa międzynarodowego. Warto podkreślić również, że prace te nie zakończyły się przyjęciem umowy międzynarodowej, ale jej projektu, który mimo to odgrywa ważną rolę ze względu na autorytet jego twórców.

Kolejne trzy rozdziały dotyczą odpowiedzialności państwa na podstawie prawa kosmicznego, prawa morza oraz międzynarodowego prawa atomowego. Opisane w nich zostały zasady odpowiedzialności państwa na podstawie powyższych gałęzi prawa międzynarodowego. Należy zauważyć, że państwo ma w nich różną pozycję, zarówno podmiotu odpowiedzialnego bezpośrednio, jak i pomocniczo, w przypadku niemożności uzyskania odszkodowania od operatora. Jednakże jego rola w każdym przypadku jest kluczowa. Szczególnie ważne dla zagadnienia odpowiedzialności jest międzynarodowe prawo kosmiczne, które zawierając

postanowienia o odpowiedzialności absolutnej mogło stać się wzorem dla prawa ochrony środowiska.

Komisja Prawa Międzynarodowego ONZ zdecydowała się na oddzielenie problemu odpowiedzialności za szkody wyrządzone przez działanie zgodne z prawem od wcześniej przedstawionych prac. Rozważaniom tym został poświęcony siódmy rozdział niniejszej pracy. Przedstawiono w nim zarówno efekty przeprowadzonych analiz, jak i ich przebieg. W tym przypadku nie doszło do przyjęcia umowy międzynarodowej czy jej projektu, ale zbiorów zasad. Kolejne raporty specjalnego sprawozdawcy stanowią źródło wiedzy zarówno o przyjętych umowach międzynarodowych, jak i praktyce państw, orzecznictwie i doktrynie, przez co efekty prac stanowią konkretne dyrektywy postępowania. Ostatni rozdział stanowi zbiór orzecznictwa i praktyki państw, które odnoszą się do poszczególnych zagadnień związanych z odpowiedzialnością państwa.

Autor pracy postawił pytanie o to czy tytułowy problem został w prawie międzynarodowym całościowo uregulowany. Rozważył również konsekwencje dla państwa, które doprowadziło do zaistnienia szkody, która nie była wynikiem naruszenia prawa międzynarodowego oraz to czy obecnie funkcjonuje lub powstaje zwyczaj międzynarodowy, który odnosiłby się do przedmiotowego zagadnienia.